

PALESTINA: Un any de guerra, més de cinquanta d'ocupació i un segle de conflicte

Antoni Segura i Mas, president del CIDOB i catedràtic emèrit d'Història Contemporània de la Universitat de Barcelona

Amb la victòria de Donald Trump, Netanyahu sap que té les mans lliures per «remodelar» el Pròxim Orient a sang i foc. L'extensió de la guerra al Líban i els intents d'implicar directament l'Iran són una amenaça directa a l'estabilitat mundial, i, potser, la porta d'entrada a la Tercera Guerra Mundial. De fons, la tragèdia de Palestina. Recorrem la història que ens ha portat fins aquí.

819

DESEMBRE
2024

**Una versió extensa d'aquest article es va publicar prèviament al diari [Catalunya Plural](#).*

El 17 d'octubre de 2023, uns dos mil milicians de Hamàs van penetrar en territori israelià assaltant la base militar des d'on es gestiona la tanca perimetral de Gaza i inutilitzant les torres de control amb l'ajuda de drons, per després atacar localitats, quibuts i un festival de música que se celebrava a pocs quilòmetres de la frontera. En pocs moments, amb precisió i coneixement del terreny, Hamàs havia deixat cec i incomunicat un dels exèrcits tecnològicament més preparats del món.

L'operació no tenia res d'improvisada i es va dur a terme justament l'endemà que una part important de les Forces de Defensa d'Israel (FDI) destinades a la zona de Gaza fossin desplaçades cap a Cisjordània per protegir de possibles represàlies els colons que estaven assetjant famílies palestines per expulsar-les de les seves terres.

«En poques hores, els milicians **es van apoderar** de vuit bases militars i quinze poblacions, diversos quibuts inclosos». Les FDI van trigar hores en aparèixer i «quatre dies per recuperar el control de la zona». No sospitaven que Hamàs pogués dur a terme una operació militar d'aquesta envergadura a Israel. Tampoc els serveis secrets israelians van saber preveure un atac que feia com a mínim un any que preparava Hamàs.

El greu error polític de Hamàs

L'atac va ser un èxit militar per Hamàs, però també un greu error polític. L'escomesa per sorpresa dins del territori israelià va significar, sens dubte, una bona dosi d'autoestima per una població palestina que feia temps que es veia abandonada a la seva sort per la majoria dels països àrabs arran del que Donald Trump va denominar «l'acord del segle per l'Orient Mitjà». El pacte deixava tota la vall del Jordà en mans d'Israel, mentre els palestins

rebrien 50.000 milions de dòlars en deu anys –fons de l'Àrabia Saudita– per bastir un pseudo-estat sobre Gaza i una disminuïda Cisjordània, i ajudar els refugiats a canvi que renunciïn al retorn i a les seves terres.

La signatura dels Acords d'Abraham suposava el reconeixement de l'estat d'Israel per Bahrain i els Emirats Àrabs, decisió darrera la qual estava Riad. Més tard s'hi afegien Marroc, a canvi que Tel Aviv admetés la marroquinitat del Sàhara Occidental, i Sudan. El setembre de 2023, Netanyahu anunciava un acord imminent de pau amb l'Àrabia Saudita.

En qualsevol cas, matar 1.200 persones, la majoria civils, i segrestar-ne més de 250, cosa que constitueix, sens dubte, crims de guerra i no preveure la brutal resposta del govern israelià va ser un error polític de terribles conseqüències per la imatge de la causa palestina, per a la població de Gaza, i per Cisjordània, on els colons fa temps que assetgen a les famílies palestines. Els habitants de Gaza fa anys que pateix el bloqueig d'Israel, amb el silenci de gran part dels governs àrabs i la connivència del règim egipci, que controla, segons els dictats de Tel Aviv, l'únic pas fronterer que no limita amb Israel.

L'atac de Hamàs del 7 d'octubre del 2023 va ser un èxit militar, però un greu error polític. Matar 1.200 persones, la majoria civils, i segrestar més de 250, va constituir crims de guerra i no preveure la brutal resposta del govern israelià va danyar la imatge de la causa palestina i va afectar greument la població de Gaza i Cisjordània

La guerra que necessitava Netanyahu

L'atac de Hamàs ha proporcionat a Netanyahu la guerra que precisava per emmudir una creixent contestació interna i protestes massives per la seva decisió d'impulsar una reforma jurídica que suposava posar el Tribunal Suprem al servei del govern i escapar així als tres processos per corrupció que pesen sobre ell. La popularitat de Netanyahu i del seu govern d'extrema dreta feia mesos que anava a la baixa. L'atac de Hamàs del 7-O va revertir la situació i ha permès Netanyahu lligar el seu futur polític a la guerra de Gaza, al Líban i a una possible guerra regional amb l'Iran. Amb la recent victòria de Donald Trump, Netanyahu sap que té les mans lliures per «remodelar» el Pròxim Orient a sang i foc.

El govern israelià ha qualificat d'antisemita l'ONU i declarat «persona non grata» al seu secretari general António Guterres, qui va criticar la desproporcionada resposta militar d'Israel i va recordar –també a Hamàs– que «fins i tot les guerres tenen regles». La prepotència del primer ministre israelià, en aquest sentit, no té límits. Després que Israel ataqués deliberadament les posicions de Nacions Unides al Líban, Netanyahu va instar Guterres a que retirés les tropes de pau de l'ONU sota el pretext que eren utilitzades com «escuts humans» per Hezbol·là. Com a Gaza, on està

prohibida la presència de premsa estrangera i israeliana, Netanyahu no vol testimonis dels seus crims al Líban.

Als països occidentals, fa unes setmanes es commemorava «l'inici de la guerra» arran de l'atac de Hamàs de fa un any. Però els fets del 7-O tenen darrere una llarga història d'ocupació i neteja ètnica. Això no justifica l'atac de Hamàs, però l'atac tampoc justifica la bàrbara resposta d'un Estat membre de Nacions Unides i que pretén ser una democràcia, cosa cada cop menys creïble.

La guerra que necessitava Netanyahu: l'atac de Hamàs va proporcionar al primer ministre israelià l'oportunitat de silenciar la contestació interna creixent i lligar el seu futur polític a la guerra de Gaza

La barbàrie mai es pot respondre amb la barbàrie. L'assassinat de 43.000 civils, inclosos 224 treballadors de la UNRWA, mitjançant bombardeigs massius d'infraestructures crítiques (entre el 70 i el 80% de les de la franja han estat destruïdes), la manca d'aliments, d'aigua potable i d'assistència mèdica pel setge imposat pel govern israelià, els desplaçaments forçats d'entre el 90 i el 100% de la població, no és pot denominar guerra, sinó que s'escau més dir-li barbàrie assassina, conculcació del dret internacional humanitari i polítiques genocides.

El conflicte més antic del món

A mitjans del segle XIX vivien a Palestina, que formava part de l'Imperi Otomà, uns 13.000 jueus. A finals de segle, però, comencen les primeres adquisicions de terres i migracions jueves cap a Palestina. Quan comença la Primera Guerra Mundial, hi ha 85.000 jueus (12% de la població), 580.000 àrabs musulmans (79%), 60.000 àrabs cristians (8,0%), i 5.000 persones d'altres comunitats. El primer mite del sionisme, «una terra sense poble, per un poble sense terra», és una gran fal·làcia.

Acabada la guerra, els Acords de Sykes-Picot reparteixen les províncies del sud de l'Imperi Otomà en mandats britànics (Iraq, Palestina i Transjordània) i francesos (Síria i Líban). Londres, per fer front a la promesa d'establir una llar jueva a Palestina (Declaració Balfour), afavoreix la immigració jueva, cosa que aviat deriva en enfrontaments entre àrabs i jueus.

Amb la fi de la Segona Guerra Mundial, el descobriment de l'Holocaust afavoreix noves emigracions de jueus europeus cap a Palestina. Alhora, els sectors sionistes més radicals entren accions armades contra el colonialisme britànic. Londres declara la situació insostenible i el 1947 les Nacions Unides aproven la resolució 181 que dividia Palestina en un Estat àrab, on viurien uns 10.000 jueus i 725.000 àrabs, en total el 45% del territori; i un Estat jueu, on residirien 498.000 jueus i 407.000 àrabs. Cap dels dos estats tindria continuïtat territorial. Jerusalem i el seu *hinterland*, amb 100.000 jueus i 105.000 àrabs, quedaria sota jurisdicció internacional. Els

estats àrabs votaren en contra, perquè s'oposaven a la partició de Palestina i a la creació d'un Estat jueu.

El Pla no es va arribar a aplicar mai. Londres anuncià que es retirava de Palestina i el 14 de maig de 1948 David Ben-Gurion declarava la independència d'Israel, ràpidament reconeguda pels Estats Units i la Unió Soviètica. Començava així el que Avi Shlaim denomina la fase *oficial* i internacional de la primera guerra àrab-israeliana, amb la implicació de diversos exèrcits àrabs. La *no oficial*, amb característiques de guerra civil, havia començat molt abans i s'havia cobrat més de 2.000 víctimes.

La Nakba

Entre maig de 1948 i juliol de 1949, la guerra *oficial* va provocar uns 18.000 morts, dels quals 6.000 eren israelians, 8.000 àrabs de Palestina i 4.000 dels exèrcits àrabs. Segons Nacions Unides, uns 800.000 refugiats palestins van haver de marxar cap a Gaza i Cisjordània. Fins aquells moments, la desposseïció havia estat anònima, individualitzada. Ara la desposseïció esdevenia col·lectiva, de tot un poble que no només perdia el seu mitjà de treball, sinó també la terra que durant in comptables generacions havia estat casa seva. Era 1948, l'any de la Nakba (el desastre), quan els palestins foren expulsats per les bombes de l'artilleria, primer, i a trets de fusell, després, fugint a camps de refugiats de Cisjordània.

Entre 1948 i 1967, Gaza serà administrada per Egipte, Cisjordània serà anexionada per Jordània i els àrabs palestins expulsats d'aquests territoris malviuran en camps de refugiats amb l'esperança del retorn. Els que no havien estat expulsats, avui el 20% de la població d'Israel, esdevindran ciutadans de segona del nou estat, que es consolida sobre el 78% de la superfície de l'antic mandat britànic de Palestina amb fronteres que encara avui reconeix la comunitat internacional.

Amb la tercera guerra àrab-israeliana de 1967, denominada Guerra dels Sis Dies, Israel envaeix Gaza, Cisjordània i la totalitat de Jerusalem. El somni sionista d'ocupar tota Palestina s'havia acomplert. Només calia expulsar els palestins, ara dels territoris ocupats, i que la comunitat internacional reconegués com a part d'Israel els nous territoris conquerits, cosa que, afortunadament, no ha fet encara a dia d'avui.

Fins el moment present, els palestins han viscut sotmesos a un règim d'apartheid. Es neguen a abandonar les seves terres, perquè saben que l'exili és un camí sense retorn. Els israelians nouvinguts han anat ocupant Cisjordània tros a tros amb nous assentaments. Hi ha 750.000 colons que assetgen les famílies palestines, *Check Points* per visualitzar l'ocupació, carreteres d'ús exclusiu pels israelians i un mur de dimensions descomunals. L'objectiu darrer, cosa que no amaguen els líders israelians d'ultradreta, és acabar amb els palestins o obligar-los a marxar al Sinaí o a Jordània.

Un conflicte sense solució militar

A pesar de la massacre que està perpetrant a Gaza, Netanyahu no ha pogut alliberar els hostatges. Ni acabar amb Hamàs: aquest és fruit de la

violència de l'ocupació i de la desposseïció, humiliació i frustració d'un poble que se sent abandonat per la comunitat internacional, inclosos els governs dels països àrabs i musulmans. Els descendents d'aquells primers refugiats de 1948 s'agrupen avui en 27 camps regits per la UNRWA a Gaza i Cisjordània, on hi viuen 2.876.665 persones. En altres 31 camps de refugiats de la UNRWA situats al Líban, Síria i Jordània hi viuen 3.710.840 refugiats més, especialment a Jordània.

El conflicte no té solució militar i la solució dels dos estats no és la més idònia. Seria millor un sol estat plenament democràtic, on tots els ciutadans gaudissin dels mateixos drets. Avui dia, però, atès que la violència i l'odi amaren el conflicte fins extrems impensables, la solució dels dos estats amb supervisió internacional per garantir la seguretat sembla la única possible. L'actual govern d'Israel –ni la majoria de governs d'Israel–, però, no l'acceptarà mai i l'elecció de Trump l'ajorna una vegada més. Al mateix temps, els moviments de pau, sovint integrats per palestins i israelians, cada cop tenen més dificultats per subsistir i alguns han desaparegut.

En aquest context, Netanyahu ha col·locat l'etiqueta d'antisemita a tots aquells que s'atreveixen a criticar al seu govern. Però si algú està posant en perill la imatge i el futur d'Israel, i està malbaratant l'herència de l'Holocaust –i, per tant, peca d'antisemitisme– és el propi primer ministre israelià.

L'extensió de la guerra al Líban i els intents d'implicar a l'Iran amenacen amb desbordar el conflicte. En un món dominat per la testosterona dels principals dirigents (Trump, Putin, Netanyahu, Hamàs, Hezbolà...) i per la doble vara d'Occident a l'hora de jutjar les accions dels diferents actors, existeix una amenaça directa a la pau i l'estabilitat mundial que obre la porta a una Tercera Guerra Mundial.